

(ב) תוכחת רס"ג

מהדורה חדשה

המקורות

כוכב מציין את המקורות שלא הובאו בסידור רס"ג

1. אוכספורד 2710/3, דפים 31-34: הכל נסימנו בסידור רס"ג: א יא, והוא מקורו העיקרי של בראדי.
2. אוכספורד 2827/14, דף 38 (חלק מכ"י 31): אותיות ב- ו (שוי' ט- מה, 'צעדי' - עונם'). 1
- 3* אוכספורד 95 E, דף 23 (מנוקד); אות' י-כ (שוי' עד-פח), ורובו של אות ת ('תושבים' - 'תתנהג').
4. ט"ש H5/93, ד' דפים (מנוקד): אות' ד-ט (שוי' כח-עב, 'יוכל' - 'מרים').
- 5* ט"ש H6/54, דף 3/ב: אות' א-ב, וראש אות ג' נ'אות לבו תשניאוה לנהתשזא על נבמתי עז ב', ונפסק עם תיבת 'הוא' שוי' יט.
6. ט"ש H10/54, ב' דפים (מנוקד): אות' כ-ל, ע-צ (שוי' פא-צה: 'כחרב' - 'יכבדו'; ושוי' קכה - קמ: 'עוצד' - 'בהתחדשם').
7. ט"ש H10/70, דף אחד (חלק מכ"י 18, מנוקד): אות' ד-ה (שוי' כד-לו: 'חלותו' - 'הבוקר').
8. ט"ש H10/86, ב' דפים: אות' ג-פ (שוי' קח-קלו: 'ולא נצעק' - 'באשמנו').
9. ט"ש H10/106, דף 1 (מנוקד, קרוע ומחורר): אות' י-מ (שוי' עב-קג: 'מרים' - 'שפתיו').
10. ט"ש H15/111, ב' דפים (מנוקד) דף 1: אות' ל-ג (שוי' צג-קח: 'יעסק' - 'ולא שב').
- 11* ט"ש H8/44, ב' דפים (מנוקד, קרוע ומחורר), דף 1: אות' א-ג (שוי' א-יט: 'צורנו' - 'ידרוש'; דף 2: אות' ל - ס (שוי' צה-קיד: 'לעת' - 'פקודה').
- 12* קמברגי' U. C. Or. 1080, תיבה ה', סי' 2, דף אחד (מנוקד, חלק מכ"י 27): אות' מ-ס (שוי' צט - קיז: 'מצא' - 'נעמיות').
- 13* ב"מ Or. 5560, אות D, דפים 3-6 (מנוקד, עם תרגום ערבי, חלק מכ"י 25): אות ב: 'בית בבית הוא מגיע, ואות ג-ד ועד שוי' ל: 'עצות'.
14. פ"פ גניזה, סי' 2, דף אחד (קרוע ומחורר, נדפס ע"י בראדי ב'ברכת אברהם' לכבוד ברלינר בשנת 1903): אות' ה-כ (שוי' לד-פו: 'פראים' - 'מלצרוף').
15. מוצרי' P23/2, ב' דפים שונים, דף 1 = א/15 מנוקד בחלקו: אות' פ-ש (שוי' קלג-קסז: 'אשר' - 'תנחם'); דף 2 (= ב/15): אות' ר-ת (שוי' קנד-קע: 'תכבשם' - 'בעיניך').
- 16* מוצרי' P57/2, דף אחד (מנוקד): אות ת (משוי' קעב, 'ותקתינו' ואילך).
17. מוצרי' P461/2, דף אחד (מנוקד): אות' ל-ג (שוי' צג-קו: 'יעסוק' - 'כמה').

נ= סידור רס"ג: מהז.

סד

פיוטי רס"ג בסידורו

- 18* אדלר 2177, דף 42 (חלק מכ"י 7. מנוקד): אות' ל-ג (שוי צב-קה: 'ייע' - 'וברק').
- 19* אדלר 2462, ב' עמודים של שני דפים (עם תרגום ערבי, עמ' 1: אות מ וכולו); עמ' 2: אות ק', מ'אף כ' (שוי קמט) ואילך.
- 20 אדלר 2704, דף 42: אות' ח-כ (שוי נט-פח). = סידור רס"ג: אד יחז.
- 21 אדלר 2923, דפים 17, 13 - 14 (ניקוד עראי. חלק מסי' 22): אות' ז-ס, וראש אות ע (שוי נב-קכא: 'והים' - 'חבלי'). = סידור רס"ג: אד כהז.
- 22 אדלר 2924, דף 9 (המשך הקודם): אות' ע-ק (שוי קכא-קמו: 'מות' - 'מריח'). = סידור רס"ג: אד כוז.
- 23 אדלר 3292, דף 4 (קרוע ומטושטש): אות' ע-ר (שוי קכא-קנה: 'נהפכו' - 'מלכור'). = סידור רס"ג: אד לאז.
- 24 אדלר 3448, דפים 23, 21: אות' א-דנשו' א-כה). = סידור רס"ג: אד לוז.
- 25* אוכספורד 2847/1, 9 דפים (חלק מכ"י 13. עם תרגום וביאור לר' יצחק הספרדי מובא במילואים לסידור רס"ג עמ' תל): אות' א-ב (שוי א-שח).
- 26* ט"ש 6/27 H, ב' דפים. דף א: עבודת רשב"ג נאלהים אל ראשון, דף ב: אות' א-ג (שוי א-כד).
- 27* ב"מ Or. 5557, אות' L, דף 39-45 (חלק מכ"י 12. מנוקד) הדפים 44, 40 - 42 מכילים את האותיות ס-ת (משוי קיו, 'כי יראוי, ואילך). (בשאר הדפים פיוטים אחרים).
- 28* שם, אות ק, דף 61: אות' נ-פ (שוי קה-קלד: 'וברך' - 'אובלת').
- 29* ב"מ B 5554, Or. 23-24 (עם תרגום וביאור ערבי): אות' א (שוי א-ח).
- 30* וסטמינסטר, ליטורגיקא, תיבה ב, סי' 135, ב' דפים: שרידי אותיות א-ב (משוי ב', 'דברי, ואילך), ל-מ (שוי צב-קד: 'לריק' - 'ואם').
- 31* דרופסי קוליג' 247 (חלק מכ"י 2): מאמצע אות ע ('עטיני') ואילך.
- 32* אוכספורד 2658/30, ע"י הערה לשוי קיד.
- 33* ט"ש ערבית, תיבה 51 סי' 139 (7 דפים). פירושו של ר' יצחק הספרדי, עם נוסח האותיות נ-ס.
- 34* ט"ש ערבית, תיבה 54, סי' 2 (4 דפים) שרידי פירושו של ר' יצחק הספרדי, לאותיות צ-ר.

סה

(ב) תוכחת רס"ג

תוכחת רב סעדיה גאון

אם לפי בְּתָרְךָ צוּרְנוּ / בְּאֶדָם הָיָה הַדָּל
כְּתוּר הַמַּעֲלָה הוּא / וּמָה שֶׁמָּוֶן דָּבָר נִשְׁמַע בּוֹ
אם לפי בְּנִינּוֹ וְרָקְמוֹ / כְּחֶרֶשׁ מִן הַחֶמֶר לִוְקָח
מִעֲנִינּוֹ דָם וְרִיר / מִעֲנִינּוֹת רַמָּה וְתוֹלָעַת
ה אֶתְכַרִּית רִיחִי / אִם אֲבִיעַ מִעַלְלִי
נִפְשִׁי תִשְׁתַּחֲוֶה / מִעֲשֵׂיו אִם אֲזַכְּרָה
אִי לוֹ מִיָּצְרוֹ / אִי לוֹ מִיָּצְרוֹ
יָדוֹ בְּכָל יָצוֹר לְשַׁחֲתָם / וְיָד כָּל בּוֹ לְהִשְׁחִיתוֹ.

בְּעוֹלָמוֹ נִחְשָׁב הוּא / כְּבִין צִעְדִּיו קִמְשׁוֹנִים
י וְכָל יָמֵי חַיֵּי הִבְלֹ / עַל שִׁבְכָה יִתְהַלֵּךְ
בְּרֹד וְשַׁעַר קֶטֶב / חוּם חוֹרֵב צָרָת
בְּחוֹד לְבָאִים לוֹהֲטִים / כְּמָה יִפְקַח עֵינָיו וְיִזְהַר
בְּעוֹט יָבֵעֵט כְּשִׁבְעָהוּ / וְעַת כִּי יָרַעַב וְהִתְקַצַּף
גַּם בְּלִילָה לֹא שָׁכַב לְבוֹ / כִּי כָּל יָמָיו מִכְאוֹב וְכָעַס
טו בֵּית בְּרִית הוּא מִגִּיעַ / וְדִין אַרְבַּע אֲמוֹת אֲחוּת קָבֵר
יִזְכּוֹר זֹאת וְיִבּוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֵׂהוּ יִכְנַע
זֶאֱנוֹת לְבוֹ תִּשְׁאַהוּ / לְהַתְנַשֵּׂא עַל בְּמִתִּי עֵב
וְעַל כָּל חַי יִתְיַהֵר / וּפְתַח נֹקֶשׁ וְנוֹאֵשׁ

מקורות וחילופי נוסחאות

(אות א. מקורות 1, 5, 11, 24, 25, 26, 29, 30)

שׁו' א) בְּתָרְךָ—מנוקד לפי כ"י 25. / ב) כתור המעלה הוא—כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1
(ועל פיו ס"מ): הוא כתור המעלה; / ג) 1 אם כפי, / ד) 26 ומעונות רמה, / ח) לשחתם—1
לשחתם. - להשחיתו—26 להשחיתו.

(אות ב. מקורות: 1, 2, 5, 11, 24, 25, 26, 30)

יא) נוסח 1 ברד וורם קטב חום צרבת. / יב) כמה—5, 24, 25 במה (25 ט"ס כמוכח
מתרגומו: כיף ומכנה אן יפץ' עיניה). / יג) 25 יבעוט. - כשבעהו—1 לית; 25, 26
בשבעהו. - 1 יתקצף, 26 ויתקצף. / יד) 26 ומכאובו כעס. / טז) שורה זו חסרה בכ"י 25.

(אות ג. מקורות: 1, 2, 11, 13, 24, 26)

יח) ונואש—כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1: ונלכד, ואעפ"י שהמקרא מסייעו (משליו ב, ישי ח

סו

פיוטי רס"ג בסידורו

גובה אפּו בל יִדְרוֹשׁ / הוא ואפּס עוד מלכו
 כ אַךְ אֵל שְׁאוּל יוֹרֵד / בְּדִי עֶפֶר לְמוֹצֵק
 גוֹשׁ בָּאוּשׁ זָלְמָהוּ / זְרֵמַת תַּעֲב מִקִּפְהוּ
 כְּשִׁבְלִיל אִם יָמִס / גַּם שְׁמֵשׁ לֹא רָאָה וְלֹא יֵדַע
 גָּחָה חֲבִלָּה יִלְדָּתָהוּ / נִמְלֵט וְנִפֵּל עַל רֹאשׁ
 נִפְלֹ חֲלוּתוֹ הִיא / אֵינן לוֹ תְּקִימָה מִמָּנָה

כ ה דוּוּהוּ לְמוֹסֵר מִחֲנֻכִּי / הִמְרִיצוּהוּ מִכּוֹת וְהוֹגִהוּ
 אֶכֶן לְשׂוֹא יִסּוּרֵימוֹ / וְהוּא כְּעֵגֶל לֹא לֹמֵד
 דַּעַת יִדְרוֹשׁ כָּל יָמָיו / וְהִיא רְחוּקָה רְחוּקָה מִמָּנוּ
 מִדַּת יָמָיו וְחִלְדּוֹ / נִשְׁגָּבָה לֹא יוֹכֵל לָהּ
 דַּת מֵה־יֶלֶד יוֹם מָחָר / נִבְעֵר מִדַּעַת מֵה־יְהִי
 ל עַל כֵּן מִלֵּא לְבוֹ פֶּחַד / יִשִּׁית עֲצוֹת וְיִתְעַשֶּׂת
 דַּעְכוֹ כְּשִׁשְׁתָּה מִחֲשָׁבוֹתָיו / כְּשִׁתְּפוּל רַעְתּוֹ פִּתְאוֹם
 יִזְכּוֹר זֹאת וְיִבּוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִכְנַע

הוֹוֶה גְּדוּלָּה עֲלָיו / תֵּאָוֶת מֵאֲכָל לֶחֱמוֹ
 כְּמוֹ פְּרָאִים וּבְנֵי שַׁחַץ / יִמְלֵא חוֹרָיו הַטָּרֶף

טו, יר' נ כד, נראה משאר המקורות שהמחבר סטה מלשון המקרא. / כ, 13 מנקד: בְּדִי. /
 יס, הוא—26 לית. / כא, מקפהו—1 תתקפהו. / כג, נמלט ונפל—כך בכה"מ ס"מ:
 יונמלט, נפלי.

(אות ד. מקורות: 1, 2, 4, 7, 13, 24)

כה, 2, דוּוּהוּ מִחֲנֻכִּי לְמוֹסֵר. - מכות—24.7 מכת. / כז, 2 רְחוּקָה רְחוּקָה מִמָּנוּ, 13
 רְחוּקָה רְחוּקָה מִמָּנוּ, וכן נש[ע"ד עמוק עמוק מי ימצאנו, קה' ז כג - כד, 1, 7 רְחוּקָה
 (רק פעם אחת) / כס-ל, דת מה ילד—כך בג' מקורות (4, 7, 13); 1, 2: דעת (דיסוגרפיה
 משוי' כז) מה ילד. - יום מחר—1, 4 יום ומחר. - מה יהי—7, לית. - פחד—2, 7 פחד
 ועצבון. (לכאורה, יש לנוסחאות אלה סיוע בבקשת רס"ג, סידור סו-סז: 'ואם בחכמה
 חנה הוא נבער מדעת וכו') וגם מה ילד יום ומה יהיה למחר לא יבין על כן מלא לכו פחד
 ועצבון, אלא שיש לחשוש לתיקונים שנכנסו לתוכחה עפ"י הבקשה, מכל מקום גם כ"י
 13, בעל הפירוש, גורס: 'יום מחר' ו'פחד' בלבד. / לא, 4 דַּעְכוֹ.

(אות ה. מקורות: 1, 2, 4, 7, 14)

לד, הטרף—4 טרפה ונקוד עלי וְהוֹגָה בְּצִידוֹ: הטרף. נוסח 'טרפה' היה כנר' גם בכ"י
 1 הקדוע, כמובח מהערת הגיליון: נ"א הטרף. ועי' נחום ב יג: וימלא טרף חוריו ומעונותיו

סז

(ב) תוכחת רס"ג

לֹה הַשִּׁיחִים עַד כְּלוֹתָם / הָרוֹמֵשׁ וְהַשֵּׁשׁ עַד תּוֹמוֹ
וְהוּא כְמוֹת לֹא יִשְׁבַּע / וְכֹאבֶדוֹן לֹא יֵאמַר הוֹן
הוֹת יִחְשׁוֹב עַל מִשְׁכָּבוֹ / וְכֹאֹר הַפֶּקֶר יַעֲשֶׂנָה
יִשְׁכָּבִים בְּיוֹמָם לַעֲשׂוֹת / כְּלִי חֶמֶס וְאַכְזָרִיּוֹת
הַתּוֹלִים בְּפִיהוּ מַחוּץ / דַּעַת הַבְּרִיּוֹת לִגְנָב
מ אִם נִחְקֹר נִבְחָן / נִמְצָא כֶּסֶף סִיג מְצוּפָה.

וַיִּשְׁמַח בְּכָל שָׂאֵט / כִּי הִבִּין לְהַתְּהַפֵּךְ בְּאוֹמֶר
אֲמוֹנָה רְמִיָּה כִּי יַחְלִיף / אֶף גִּילַת לוֹ וְרִנָּן
וּמִי שָׁמַע כְּזֹאת / הַשִּׁמְח לֹאִידוֹ בְּטַפְשׁוֹ
וְלוֹ הִשִּׁיב אֶל לְבוֹ / כִּי אַתָּה מִפְּרָנְסוֹ דִּין
מֵה וּלְעַת תִּבְמַקַּע כְּדָסוֹ / וַיּוֹדֶה הַפֶּרֶשׁ עַל פָּנָיו
כְּאוֹמֶרֶת הֵא לָךְ שׁוֹטָה / כָּל גּוֹל שְׁנַתְתָּהּ בִּי
וְתַעֲנִיגִי עֲשָׂרוֹ סָרוֹ / וְנִשְׁאַר עֲוֹנָם בְּנַפְשׁוֹ
יִזְכּוֹר זֹאת וַיְבוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִכְנַע.

זַעַף אָפוֹ וְחִמְתּוֹ / אוֹיְבָיו אוֹדְבֵיו הִמָּה
ג יֵת לוֹ מוֹקֵשׁ וּמַלְכוּד / לְאַרְבַּע מֵיתוֹת וְדִינֵיהֶם

טרפה. (ואיני יודע מה ראה רס"ג להוסיף ה' על 'טרף' שבמקרא.) / לֹה: כלותם (בכ"ף פתוחה), כך נקוד 4, 7 - והשט-1, 7 והשאט. / לו: והוא-1, 4 ונפשו כמות לא תשבע. / לו: יעשנה-2 יעשמה וכן הגיה 4. / לט: לגנב - כך מנקד 4 (לגנב), ומסייע לו הכתיב החסר בשה"מ (ס"מ: לגנוב).

(אות 1. מקורות: 1, 2, 4, 14)

מא-מב) חלוקת השורות עפ"י 2, 14, המשילים נקודת הפסק בין 'באומר' ל'אמונה' (משה"מ אין להכריע), נור"ל: הוא שמח בכל נפשו כשהוא מצליח להתהפך בדבריו ולהחליף אמונה ברמיה. ס"מ קוראים 'באומר אמונה' יחדיו. - 4 שאט. / מג) השמח - כך בכה"מ, ונקוד בפירוש בכ"י 4 השמח. (ס"מ: הַשִּׁמְח). / מד) כי אתה-14, 4 שאתה. / מה) כרסו (בסמך) - כך בכה"מ / מו) 4 הילך שוטה כל גול שגולת בי. / מז) סרו-כך בכה"מ. ס"מ: הוסרו.

(אות 2. מקורות: 1, 4, 14, 21)

מט) המה-4 הנה. / נא) דעוך-כך 1, 4, 14 (21 מתחיל באמצעי שוי נב). ס: נבוך (מתוך

סח

פיוטי רס"ג בסידורו

זולעך דענד ותועה / כרוב ערוד ומשולח
כאניה בלב ים מטרפת / והים הולך וסוער
זנות יקח לבו / וחכמתו בולעה כי יעגב
כצפור אל פח ירוץ / נפשו היקרה יצוד
נה זעו אבריו ממאזיה / נקרע הסגור מן השאור
ולא יבוס כל טומאה / ולא יגעל כל דוה

חתה אש בחיקו ולא חש / ובניו ירבו הפשא עלי
לא ישא למרום עינו / יזכור בוראיו ויחדל
חץ כבדו יפלח / חלאתו וזהמו כנוצקו
ס יספוק כפיו ויתנחם / על חמים אשר לא יאספו
חלפה כרגע תשוקתו / וחפתו לא תמחה
חויב לאלף כריתות / ומה יש בו עוד ממש
חת הוא מעיני כל בשר / ועיני יי משוטטותיו
יזכור זאת ויבוש / ולפני עושהו יכנגע

מקור יש' שלא הגיע למכון, וצ"ע. / נב. ס (עפ"י ש) וכאניה. / נג. וחכמתו—4, 14
חכמתו. - 4 יעגב, 21 יעגב, 14 יעגב. / נד. 1 אלי פח. 21 מעיקרא: כצפור אל פח יקוש
נפשו היקרה תצוד (עי' משלי ו ה כו) והוגה כבפנים. / נה. אבריו—21 נתחיו נש: נתחיה. -
ממאזיה—כך בכה"מ (4 ממאזיה). ס"מ: מפני זרה (תיקונו של בראדי). - מן השאור—כך
בכה"מ. ס"מ: מן השאר (תיקונו של בראדי). / נו. ולא (14 לא) יבוס כל טומאה—כך
בכה"מ, אלא שבכ"י 21 מסורס כדלקמן: לא יגעל כל דוה ולא יבוס מכל (ו) טומאה.
מ: לא ימאס כל טומאה (ותמוה, שכן ביק"ר הדפיס 'ולא יבוס', כבמקור), ס: לא ימאס
כל טמאה (עפ"י הצעת בכר ביק"ר החדש ד' 119).

(אות ח. מקורות: 1, 4, 14, 20, 21)

נו. חתה—כך 4, 21 (14 קרוע), 1 חת האש, ופניו ירבו ('עליו' לית). - 4 ירבו, מ: ירב
(תיקון בראדי עפ"י דהיי"ב כד כז). / נח. סידור (עפ"י 21, ש): ולא ישא למרום עינו
לזכור את בוראו ויחדל. - יזכור בוראיו—כך 1 (בוראו), 4, 14, (ועי' קה' יב א: וזכור את
בוראך, ויש גורסין: בוראך). / נט. 20 נש: חץ יפלח כבדו. - כנוצקו, כך בכה"מ (14
קרוע), והניקוד עפ"י 4. ס"מ: כנוצתו. / ס. יספוק כפיו 20-21. - 1 ספוק כף אל כף
4 יספוק כף אל כף (14 קרוע). / סב. לאלף—20 באלף, וכן כנר' 21, והוגה (14 קרוע), -
ממש—כך בכה"מ (14 קרוע), יק"ר - מ: ממנו, 4 מנוקד ממש, 20 ממש. / סג. ועיני—
כך בכה"מ. ס"מ: ועיני אדוני (ולא אדע טעמו, עי' זכר' ד י, דהיי"ב טז ט).

סט

(ב) תוכחת רס"ג

סה טוֹרף נִפְשׁוֹ כִּי יַעֲשׂוּק / וְעַם גִּבּוֹר אֲזִי יִחְלֹק
וַיֵּאָהֵב קָלָלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ / וְאֵת הָאֶבֶן וְאֵת הָעֵץ כִּילָתוּ
טִיעַ שָׂדֶה זָמַם קַחַת / תִּרְץ וְרִצַּח וְגַם יָרַשׁ
תִּקְוָלָל חֲלָקְתּוֹ כְּנָבוֹת / בְּעֶמֶק עֶכּוֹר לְגִלִּים
טָרַם יִמְשׁוֹל כָּל הַמוֹשֵׁל / כְּבוֹשֶׁת גִּבּוֹר כִּי יִמְצֵא
ע סִבְלָהּ הַכִּסִּיל בְּחִיקוֹ / וּפָנִיו חָפוּ בְרוֹב עַם
טְמוּנָה קִנְאָתוֹ בְּחוּבוֹ / בְּרֹאוֹתוֹ טוֹבָה לְגִילֵיו
תְּמוֹת נִפְשׁוֹ עֲמָם יָאֵב / וּמִי כְמוֹהוּ מֵרִים אֲוֵלֶת

יְגֵרָה מְדוֹן בְּשָׁלוֹם / וְלֹא בֵּיד יִשְׁקִיט רִיב
יִשׁוּד בְּלֹא לַחַשׁ וְיָמִית / וְאִין יְכוּלֶת לְהַחְיֹת
עָה יִשְׁתּוּ מִי הַיָּם וְהָאֲזִיחוּ / יַעֲשׂוּק נָהָר וְלֹא נָח
יִנּוּחַ הַכִּבְשָׁן מַעֲשֵׂנוֹ / וְהוּא בְּקִנְאָתוֹ כִּי־סָדַת
יִצְוֶדְהוּ לְשׁוֹנוֹ לְמִדְּחָה / סִפְחַת בְּגִיזוֹ יִפְשָׁהוּ
יִהְיֶהוּ בְּעָסוֹ כְּפוֹתָה / תִּגְמָאֶהוּ מִשְׁטָמָה לְמוֹתָת
יְחַד מְקַנָּא וּמְקוֹנָא יַעֲבֹרוֹן / וְכָל קִנְאָתָם יִהְיוּן הֶבֶל
פ יִזְכּוֹר זֹאת וְיִבּוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִכְנַע.

(אות ט. מקורות: 1, 4, 14, 20, 21)

סה) אז—כך בכה"מ. ס"מ: עד (תיקון בראדי עפ"י בר' מט כו, ע"י יק"ר 91). / סו) 20-21
נש: ויאהב אלה, (14 קרוע). - 20 את האבן. / סו) טיע 20 טוע ס"מ: טע (ט"ד כמוכח
מיק"ר). - ירש-1 רש. / סח) כנבות-20-21: כאחאב (נ"ל תיקון מאוחר, ע"י לעיל
עמ' גז). - כעמק-כך 14, 20, 21 (1, 4 ספק: בעמק) ועיקר, ור"ל: גם כעמק עכור
ניהושע ז כו). ס"מ: בעמק, וע"י פירושו של בראדי ביק"ר. / סט) טרם-20 טעם. - כל
המושל-כך בכה"מ, אלא שבכ"י 1, 14, שתי התיבות כתובות כאחת, מכאן נוסח: 'כלה
מושלי בס"מ. - כי ימצא-20 - 21 נש: בהמצאו. / ע) בחיקו-20-21 נש: בבצעו. /
עא) בחובו-1, 14 בלבו. / עב) נפשו-1 לית. - יאב (= יאבה)-כך נקוד 14; 4 יאב.
20 - 21 נש: יאו מי כמוהו. ס"מ: יאב.

(אות י. מקורות: 1, 3, 9, 14, 20, 21)

עג) ולא ביד-9 נ"א אבל מטושטש. - 14 ספק: ישקוט. / עד) 9 לית שוי' זו. - 21 ישך - 1
14 בלי לחש. / עה) ישתו- (ד) ישתו, 9 ישתו, 21 ישתו, 20 ישתו, בלי ניקוד, 1, 14 ישתה.-
3, 9, 20 נש: מי ים. / עו) ינוח-21 זנוח. / עח) 1, 3 תגמיהו; 9, 21 תגמיהו. / עט) 9 יחדיי.-
3 ומקונה, קנאותם. - יהיון-כך 3, 9, 20, נש (ה"ס בשעות: יהיון); 1, 14, 21 יהיו
נ עיגול בכ"י 21 מורה על הגהת הגיליון הקרוע: ניהיון). הניקוד עפ"י 3, 9.

ע

פיוטי רס"ג בסידורו

בְּחֶרֶב חֲדָה יִלְוֶשׁ / אִם תִּמָּצָא יָדוֹ מִמִּשְׁלַח
לְרִצּוֹת עֲבָדָיו וְהַמְרָעִית / וְלֹא יִגִּיעַ רִצּוֹנָם סָלָה
בְּתִרוּהוּ כָּל צַד וַיִּקַּף / בְּלִי עוֹן יְרוּצוֹן מְרוּץ
בְּמָה בְּנַפְשׁוֹ יִשְׁמֵר / לִילֵי יִשְׁדָּךְ שׁוֹמֵר כָּל יִצּוֹר
פֹּה כְּסָרְסוֹר בֵּין אֵל לָעַם / לַעֲשׂוֹת רִצּוֹנוֹ הוֹפֵקֵד
נִיחָר גְּרוֹנוֹ מִלְּעוֹק / נִחָר מְפוּחֹ מִלְּצִרוֹף
בְּמָה יִכְלֶה וַיִּלְדֹּ / לְבַל יִקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר
וּכְהָרָף עֵין שְׁטָפוֹ שְׁטָף / אֵי כְבוֹדוֹ וְגִבּוֹרָתוֹ

לְאַרְץ מִלְחָה נִדְמָה / אִם לָקָה יִלְקָה בַּעֲרוֹרֶת
צ נִדְרָיו יִתְּכוּ כַּמִּים / עַד יָנוּב פְּרִי הַבֶּטֶן
לְתוֹנָה לוֹ רֹב יִלְדָיו / יֵשׁ מֵהֶם לְאַבְחַת חֶרֶב
וּמֵהֶם לְשִׁכּוֹל וְאַלְמוֹן / לְדִיק יִיגַע בָּם וַיִּשְׁפַּח
לְחַלִּים יִדָּאג לְבוֹ / לְשִׁמֹּר סְמִיָּהֶם יַעֲסֹק נָא
פֶּן יֵרַע הֶבֶן וַיִּתְּפֹרֵץ / מוֹמֵי הַבֵּת וּפֶן תִּחְוַלֵּל
צֶה לַעֲת תִּתְקַמְּפוּהוּ וַיִּהְלֹךְ / יִכְבְּדוּ וַיַּעֲזְרוּ וְלֹא יִגִּין
יִזְכּוֹר זֹאת וַיְבוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִפְגַּע.

(אות כ. מקורות: 1, 3, 6, 9, 14, 20, 21)

פא) חדה—9 חדש, ועל הגיליון: חדה. – 1 ידי. / פב) 1 והמרעות, שה"מ: והמרעית.
ס"מ: והמרעים (עפ"י קריאת בראדי בכ"י 14, ע"י ברכת אברהם עמ' 11). – 3 לא
יגיע. / פג) 1 כי תרוהו. – 3 כל צר. / פד) ישמר—1, 14 יזהר. – ישך—כך בכה"מ. מ: יסך
(תיקון בראדי, ע"י יק"ר 93 הע' 44). / פז) יכלה 3, 6, 20, 21—1 יכלת. שה"מ קרועים.
ס"מ: יברח (עפ"י קריאת בראדי בכ"י 1). – יקשרו—1 יקשור. / פח) שטפו שטף—כך
בכה"מ חוץ מכ"י 1: שטפו שוטף; 3 כהרף עין שפטו שטף. – אחר אות כ' מביא כ"י 3
אות ת'.

(אות ל. מקורות: 1, 6, 9, 10, 11, 17, 18, 21, 30)

צ) נדריו—כך 1, 21 וכן מ; 6 נתחיו, וכן ס, וגילין 9 (הפנים משושטש ומחורר), שה"מ
קרועים. – יתכו—כך 6, 9 והגהת 21 (יתכו); 1, 21 נתכו, וכן ס"מ (אך ע"י איב ג כד). –
9 פרי בטן. / צב) לשכול—1 שכול. – ייגע בם ויטפח—ניקוד 9, 21, 30. / צג) 9, 18, 21,
נש: דאג לבבו (18 לבו); 30 ידאג לבבו. – לשמר—כך נקוד בדי' מקורות (6, 18, 21, 30).
9 לשמור (וכן ס"מ), שה"מ בלי ניקוד, ובכתיב חסר. – יעסך נא—1 יעשוק, (9 משושטש,
שה"מ: יעסוק). חלוקת השורות לפי 6, 10, 18, שבהם נקודת הפסק אחר תיבת "נא".
ס"מ מפסיקים בין "סמיהם" ל"יעסוק". / צד) ופן 1, 6, 17, 18, 30—10, 21 פן. 9, 11

עא

(ב) תוכחת רס"ג

מִי מִלֵּל לוֹ וַיְבַשְׂרֵהוּ / בְּעוֹדֵנוּ דָךְ כִּי יִמְצָא
יִשְׁמַח כִּי הִגִּיעַ אֵלָיָהּ / מִשְׁאֲלוֹת מְבָרְכֵי מוֹלָאוֹ
מִצָּא זֶה יוֹם שְׁקוּהָ / לִבָּתוֹ עָלָיו רוֹמֶפֶשֶׁת
ק וְנִמְצָאוּ יָמֵי דָעָתוֹ / שְׁנֵים אֵין חֶפֶץ בָּמוֹ
מִבֵּיתוֹ שׁוֹמְרֵי זְעֻעָיו / וְאִנְשֵׁי חֵילוֹ נְעוּעָיו
מִעֵטוֹ שׁוֹחֲנֵי וְתַקְהֵינָהּ / וְרוֹאוֹתָיו אֶסְפוּ נִגְדָם
מִקּוֹל צְפוֹר יִתְנוּדָד / וְצִלְלוֹ שְׁפָתָיו וּבְנֵי שִׁירָו
אִם יֵשִׁים בְּאֵלֵהֶם כְּסָלוֹ / כְּכֹלוֹת כּוֹחוֹ לֹא יַעֲזֹבֵהוּ.

קא גַּעַר הָיָה וַיְבַעֲתוּהוּ / חֲצִי דָם, וּבָרַק מִמְּרוֹרָה
מִחֲמַתָּם רוּחוֹ תִשָּׁת / וְכִמְהָ תְּכַלְכֵּל וְתִשָּׂא

קרועים. / צה) תתקפהו ויהלך—כך 1 (כאן: ויחלוף, וכן ס"מ), 17, 18, שה"מ (6), 9, 10, 11, 21, 30: תתקפהו לנצח ויהלך. 21 "לנצח" ביה"ש. – יכבדו וכו', כך 21—1, 17 יכבדו בניו ויצערו ולא יבין למו; 9, 10, 18 יכבדו בניו ויצערו ולא יבין (9 ט"ס: ויצערו ויבין, ועיגול מורה להגהה בגלין הקרוע); 11 יכבדו בניו ולא ידע ויצערו ולא יבין; 6 קרוע; 30 יכבדו בניו ולא יבין (לאחר מחיקות והגהות שונות). נוסחאות אלה נולדו בהשפעת הכתובים (איב יד כ-כא) ובהרתי בנוסח המכוון ביותר עם הריתמוס.

(אות מ. מקורות: 1, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 19, 21, 30)

צו, מילל—כך ח' מקורות (9, 10, 11, 17, 18, 21, 30, נש"ז), 1, 9 ימלל וכן ס"מ. – ויבשרהו—17 לית (10, 18, מנקדים בפירוש: ויבשרהו). – בעודנו—19 בעוד; 21 בעודו. / צח) 10, 21, נש"ז: וישמח; 18 ישמח ויגיע. – אליה 9, 10, 11, 18, 19, 21, 30, נש"ז—1, אליו (וכן ס"מ). – מברכי—1, 9, 10, 17 מברכי. / צט) זה יום—כך ז' מקורות; 21, נש"ז: זה היום; 9, 12 יום זה, (וכן ס). – 1, 17 ולבתו (10, 12, 18, 21 מנקדים: לִבָּתוֹ). / ק, 1, 17 נמצאו, לא חפץ (גם 18 "לא" והוגה: אין); 11 ונמצאו כל ימי; 18 ימצאנהו ימי. / קא) 18 שומרי כוועזו. – 10, 12 ואנשי חיל. – נעו—כך בכה"מ ונקוד: 9 נְעוּעָיו, 10 נְעוּעָיו, 11 נְעוּעָיו, 12 נְעוּעָיו, 17 נְעוּעָיו, 18 נְעוּעָיו, 30 מטושטש. / קב) 10, 11, 21 מְעֵטוֹ, 30 מְעֵטוֹ; 9, 12, 19 מְעֵטוֹ; 1, 17, 18 מועטו. – טוחני—כך בכה"מ (9, 19 מטושטש, חוץ מכ"י 1: טוחנותי (תיקון עפ"י קהלת יב ג), ועי' לעיל, עמ' נח. – ורואותי—12 וירוחותי (ט"ס). / קג) 18 מקול צפור נודד צללו; 9 יתנוודו צלו (ה"ס בשעות: צללו); 1, 17 וצלו (17 וצלו); 11 צלו; 10, 12, צללו; 21 צללו, והוגה: צלו. / קד) אם—12, 18, 21 ואם. – 18 אל יעזבהו.

(אות נ. מקורות: 1, 8, 10, 11, 12, 17, 18, 21, 28, 33)

קה) 1 ויבעתה. – ממרורה—כך 10, 11, 12, 28, 33, והגהת 21, ומסייע לו נש"ז: מרורה. 1, 17 ממרורתו (איב כ כה) וכן 21, והוגה: ממרורה (שה"מ קרועים). / קו) מחמתם 10,

עב

פיוטי רס"ג בסידורו

נתקו סמפוני חדריו / בימי בחוריו כהקדיח
 יליל על משכבו, ולא זעק / ולא שב עד המכה
 נוהם כיונת אלם / יצפצף כעגור וכסיס
 כי והיה כי יראה הרוחה / והכביד את לבו והקשיח
 נחפו ללכת, צאת בגפו / רק מפל תקוה בלעדיו
 יזכור זאת ויבוש / ולפני עושהו יבגע

שב ותש כוחו / הופה בקרה נאף עוצר
 עד שהראשונה פקודה / באה אחרת ונסמכה לה
 קטו סס יאכילו כצמר / עש יבלהו ורקבון
 שבע ימים בכל עצב / מעט ורעים ומרורות
 שמחו לו גרי ביתו / נעימותיו כי יראו מחוצה
 ולבבו ידע מרתו ועולו כי נטל עליו
 סע מסע אחרי מסע / אל ארץ עיפתה כמו אופל
 קכ שלף ויצא בבוא יומו / מפל יש ותחמוד ועשתות

11, 12, 17, 21, 28, 33 – 1 מגומגם ומטושטש, וביה"ש: חמתם (וכן מ). – 21 תשת. –
 10, 21 כמה (11, 21, 33 וכמה) נפשו (21 "נפשו" ביה"ש) תכלכל; 1 יכלכל וישא.
 קו: כהקדיח 10, 11, 12, 21, 28, 33 – 1 בהקדיח (וכן ס"מ). / קח) ולא זעק 10, 12, 21,
 28 – 33 – שה"מ: צעק. / קט) נוהם, כך בכה"מ; הנוסח "נוהג" שבמ', תיקונו של בראדי
 הוא עפ"י נחום ב ח (ע"י יק"ר). – וכסיס – כך בכה"מ (21 מגיה: וסיס); ס"מ: וכסוס
 (תיקון בראדי). / קיא) נחפו וכו'. כך 8, 11, 12, 21, 28, 33 – 1 (מ: נחפו ללכת צאת
 כשבא מכל תקוה יזכור וכו'. נוסח "כשבא" מקויים מקה' ה יד: ערום ישוב ללכת כשבא,
 וכנראה יש כאן שתי מהדורות, ואילו הנוסח 'ללכת בגפו' שבה"ס אינו במקורות.

(אות ס, מקורות: 1, 8, 11, 12, 27, 28, 33)

קיג) הוכה – כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1 בולע, וכנר' יש כאן שני נוסחאות של מהדורות
 שונות. – בקרה (12 בקרה; 28: בקרה) ואף עוצר (ניקוד 12, 33); ס"מ: בקרה ואף
 עצר. / קיד) 1 עד שר ראשונה. שוי' זו מובאת בשם רס"ג גם בפירוש לירמיה שבכ"י
 אוכספורד 2658/30 (העירני עליו הד"ר קלאר ז"ל ושם נוסחה: עד לא הראשונה פקודה
 באה שנית ונסמכה לה). / קטו) 1 סס (גם 12 סס) יאכילו. / קטז) בכל עצב – נשז: ברב
 עצבו; 1 ברב רוגו. ואף כאן כנר' נוסח של מהדורה אחרת. – ומרירות – 21 ומרירות,
 וביה"ש: ומדורת. / קיח) ולבבו – 1 ולבו (וכן מעיקרא 21, והוגה). – ידע 8, 33 – שה"מ;
 ידע (עפ"י משלי יד ט). / קיט) כאופל 8, 28, 33 – שה"מ: כמו אופל (איב י כב). /

עג

(ב) תוכחת רס"ג

עֲלֵיו נִהְפְּכוּ צִירָיו / חֲבֵלֵי מוֹת וְאִימוֹתָיו
שֶׁתָּה כּוֹס מֵר נִימְץ / חֲרָשִׁיהַ יִגְרֵם בְּקֶצֶף
עֲטִינִיו מִלְאוּ רֹאשׁ / וְלֵעַן עֲצָמוֹתָיו יִשְׁוֹקָה
כָּבֶה הַנֵּר וַיִּדְעֵךְ / וַתִּקְדֵּר שְׁמוֹשׁ בְּעִרְיָהּ
קֶכֶה עוֹצֵד חֲבֵל פֶּסֶף / וְגוֹלֵת זֶהָבוּ נִחְבְּסָה
אֲזוּלוּ מִיָּם מִיָּמוֹ / וַיִּיעֶם כְּתָמוֹ הַטּוֹב
עָפָר מִי יִגְלֶה מִעֵינָיו / לְרֹאוֹת מֶה יִהְיֶה אַחֲרָיו
יִזְכּוֹר זֹאת וַיְבוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִכְנַע
פָּחָה נִפְשׁוֹ אֶל מַעֲוָה / לִיצוּעַ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂהוּ
קֵל בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אִם וְכֵן / וְהִמְרָשְׁעַת בְּכָף הַקֶּלֶעַ
פּוֹדְרָה מִתּוֹךְ נִדְנָה / וְכָל שֶׁכֶּן מֵאֵחַ וָרֵעַ
גַּם זֶה רָעָה חוֹלָה / כִּי נִוְתָּרָה כְּצִפּוֹר נִוְדָּדַת
פָּגְרוּ הָרֶדֶךְ וְהַעֲנוּג / אֲשֶׁר כָּל יָמָיו יַעֲוִדְדֶהוּ

קכ) ותחמוד ועשתונות — כך בכה"מ (ה"ס ומחמוד, צ"ל ותחמוד); 1 ותענוג ועשתונות, וכן ס"מ.

(אות ע. מקורות: 1, 6, 8, 22, 23, 27, 28, 31)

קכא) 22 ואימתו, וממעל לשורה: ואימותיו. / קכב) 1 כוס מות, ונמחק מות ותוקן: מר (מכאן נוסח מ: כוס מות מר). – 1 וימוץ ניש' סו יא; 8 ויימוץ (שופט' ו לח); 22, 27 וימוץ; 28 וימוץ; 23 ספק: וימוץ, בחרתי בנוסח 8 המכוון יותר ללשון של יחוי' כג' לד' נישתית אותה ומצית ואת חרשיה תגרמי'. / קכג) 27, 28 דוש; 1, 23 ראש. / קכד) שמשו, 8, 22, 27, 28 – 23 נפשו. – בערפיח – 8 לית. / קכה) עוצר (בדלית) – כך בכה"מ, ובקצתם קו רפה מעיד על הדל"ית (6 עוצר, 22 עוצר); ס"מ: עוצר, ועי' לעיל, עמ' ג – זהבו, 1, 6, 22, 23, 28 – 8 זהבה; ס"מ: הזהב (בהשפעת הכתוב, קה' יב ו). – נחבסה – 31 נתכסה. / קכו) מימו 6, 8, 23, 27, 31, והגהת 22 – 1 מן ימו, וכן 22 והוגה: מימו; 28 מימיו; ס"מ: מגי ימו (ולא אדע מקורו, כנר' השוואה לאיב יד יא); ביק"ר 'מן ימו' כמו 1. / קכז) מעיניו 1 מעליו.

(אות פ. מקורות: 1, 6, 8, 15א, 22, 23, 27, 28, 31)

קכט) פחה – כך 6, 8, 27, 28, 31, וגיליון 22 (ועי' לעיל, עמ' נד) 1 פרחו, וכן 22, ועל הגליון פחה (23 מושטש). – ליצוע – 1 לישוע. – יצעתו – 1 יצעתהו. / קל) בכף, וי מקורות ונשז – 1 בתוך כף; 8 והמרשעת כן (ס"ס) בכף הקלע. / קלא) מאח ורע – כך נשז, 6, 8, 27, 28, גיליון 22. 1: מאח ושוע, וכן 22, ועל הגליון: נורע. / קלב) זו – כך בכה"מ ס"מ: זה (עפ"י קה' ה טו). – גודרת – 6, 22, 27, 31 בודרת. / קלג) יעודדהו – כך חי

עד

פיוטי רס"ג בסידורו

הוֹבֵס וְנִבְאֵשׁ בְּשַׁחַת / וְנִפְשׁוּ עָלָיו אוֹבֵלֶת
 קֵלָה פְּגִי לְבוֹשׁ מִי יִגְלָה / רִיחוּ מִי יוֹכֵל לְהַרְיֵחַ
 פְּקִיד וְנִתּוֹן בְּאַשְׁמֻנוֹ / עַד עַתָּה מִתֵּן הַחֲשָׁבוֹן
 צוּר יִקְרָא לְרוּחַ מַעַל / וְאֵל הָאָרֶץ לְדִין בֶּשֶׁר
 יִגִּיד לְאָדָם מַה שָּׁחוּ / וְכָל אֲשֶׁר שָׁכַח יִזְכִּירוּ
 צְדָקָה לְנִפְשׁוֹ בְּהַפְצָא / תֵּאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים
 קַמ־ קְדוֹק וְחֹלֵד בְּהַתְחַדָּשׁ / פְּגִי אֵל לֹא יִתְמוּ שְׁנוֹתָיו
 צָפֵן לוֹ אֱלֹהֵי אוֹנוֹ / אִם רַבּוֹ פִּשְׁעָיו וְלֹא שָׁב
 קִבְּצוּ פְּגִיו פְּאֵרֹר / תִּאָּכְלֶהוּ אֵשׁ לֹא גִוַּח
 צָפוּ עֵינָיו כִּידוֹ / שְׁנֵי יַחְרוֹק וְנָמָס
 יִזְכּוֹר זֹאת יִבּוֹשׁ / וְלִפְנֵי עוֹשֶׂהוּ יִכְנַע
 קִמָּה קִינָה הִיא וְקוֹנְנוֹהָ / בְּגִי הָאָדָם עַל נִפְשׁוֹתָם
 מִטָּרֵם יִסְפְּדוֹן הַסּוֹפְדִים / יִקְדְּמוּ מִרְצוֹן בְּמֶרְ בְּכִי

מקורות. 1 יעודדנו; 23 יעודדוהי. / קלד, הובס ונבאש, 6, 22, 28—15א, 23, 27 הובס ונבאש (!); 8, 31 הובס ונמאס; 1 נמאס ונטבל ננוסח הפנים, הנשען על רוב המקורות ('ונבאש' אינו אלא מיבטא 'ליטא' של 'ונבאש') מסתייע גם בסברה, שמשחזק 'פגרי' תיארו בלשון הכתובים: כפגר מובס (יש' יד יט), ופגריהם יעלה באשם (שם לד 1). לאידך יש לנוסח 1 מקבילה בבקשה ב' (סידור, עמ' ע, שו' 13—15: וככלי נמאס... וכקבר אשר הוטבל בשחת) כפי שהעיר עליה בראדי ז"ל ביק"ר עמ' 85, ושניהם רומזים לאיוב ט לא: בשחת תטבלני. לפיכך נר' שאין כאן שיבושי מעתיקים, אלא נוסחאות של שתי מהדורות, ע"י גם ר' בחיי ('נפשי עוז תדרכי'): גוף נמאס ופגר מובס. מ, עמ' קיאז. - בשחת—23 כשחת. / קלה, ריחו—כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1 וריחו. / קלו, עד עת—כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1: לעת.

(אות צ. מקורות: 1, 6, 15א, 22, 23, 27, 31)

קלז 23 לקרא—22 ממעל. / קלח, יגיד 6, 15א, 31, הגהת 22—1 מגיד, וכן 22 וביה"ש: יגיד (23 קרוע). - שכח—כך כה"מ, חוץ מכ"י 1 ישכח. - 1 יזכרו, וכן 22 והוגה: יזכירו. / קלט, תאור—22 לאור. / קמ, וחלד—1 וכחלד. - פני אל—15א, 27, 31 לית, ונוסחם: לא יתמו שנותיו לעד, וכן נשז. / קמא, לו—1 לית. / קמב, קבצו 22, נשז 23, 27, 31—1 יקבצו (15א קרוע).

(אות ק. מקורות: 1, 15א, 19, 22, 23, 27, 31)

קמה, בני האדם 27, 31—1, 22 בני אדם (23, 15א מושטשט וקרוע). - 23 נפשותיכם, וכן

עה

(ב) תוכחת רס"ג

קיא צואה בג עולמם / קיקלון על קבורהו
קמל טובו והקפיר / קדורנית כל תהליכיו
קנן התר ימאס גבר / אף כי אסור ומנוע
קנ קבוצת הון מה יסכן לו / ומה יתרון לו בכל עמלהו
קטוננו בעינינו אנו / למי רוב אלה הלא לנו
מאסנו עולמנו, מאסנוהו / מאנה לנגוע נפשנו
רבו עונותינו עד למאד / ומהם רבו רחמיו
עמקו משפטיה עד תהום / וצדקתו כהררי אל תכבשם
קנה רגננו מזכור כל אלה / ולא הבננו לאחריהנו
אתה אלהינו תזכרם / ולא תשור לנו נקם

27, והוגה על הגיליון. / קמו) מטרם 15א, 23, 27, 31–22 בטרם; 1 טרם. – יספדון—כך
31, מכאן הנוסח 'יספדום' במקורות 15א, 23, 27 ונש. שה"מ: יספדו. – 23 למריות. /
קמו) 23 קי. – בג עולמם—כך בפירוש 31. כ"י 1 בג' עולמים, (מכאן הנוסח 'בשלושה
עולמים' בס"מ) 15א בג... (קרוע), 23 בג (משושש) עולמים, 27 בג' עולמם (אין ספק
ש'בג עולמם' עיקר, וקצת מעתיקים טעו לקרוא: בג', וכתבו: עולמים). על כבודו—כך
15א, 23, 27, 31 (וזהו כנר' סוד הנוסח 'כבודו' המובא בה"ס מתוך מקור נש); 1 על
כבודו. / קמט) 1, 27 התר (שה"מ בלי ניקוד). / קנ) קבוצת—23 קבוצות. – ומה יתרון לו—
23 חסר 'לוי'. – עמלהו, כך 19, 23 (ה"ס בטעות: לכל עמלו), 27, 31–1 עמלו (תיקון
עפ"י קה' א ג, 15א קרוע. / קנא) למי רוב אלה, כך 15א, 19, 27, 31–23 למי כל אלה;
1 למי אלה. ולכאורה נר' נוסח 'כל' עיקר, שלשון המקרא מסייעו: ולמי כל חמדת
ישראל הלא לך (ש"א ט כ), אך אין לשער תיקון 'רוב' מ'כל', ואולי לשון שתי מהדורות
לפנינו, או תיקון עפ"י הכתוב. / קנב) שו' זו חסרה בכ"י 31. – 1, 23, 27 מגקדים;
מאסנו. – 15א, 23 ומאסנוהו נלכאורה מתקבל על הדעת הנוסח 'מאסנו', והנוסח
'ומאסנוהו' מסייעו (ר"ל: העולם מאס בנו, ולפיכך אף אנו מאסנוהו), אלא שבכל פיוטי
רס"ג אין למצוא רמז לרעיון זה שהעולם מאס בנו. ואף כאן כאילו בפתע הובא. לאידך
ידוע ושגור רעיון זה בשירי משוררי ספרד, ולפיכך נ"ל שיש כאן תפיסה מאוחרת של מי
שתמה על כפילות הלשון 'מאסנו' – מאסנוהו' (שבא לשם חזק), וניקד מאסנו, ובאו אחרים
והוסיפו וי"ו לימאסנוהו ויצא הרעיון הנ"ל, וצ"ע) – 15א, 27 נש: מאנה לנגוע חטא
נפשנו.

(אות ר. מקורות: 1, 15א, 15ב, 23, 27, 31, 34 רק שו' קס)

קנ, עונותינו—כך בכה"מ, חוץ מכ"י 1 פשעינו (עפ"י יש' נט יב, ירמ' ה ה, איוב לה ה,
אלא שכבר אמר בשו' קמא: אם רבו פשעיו). / קנד) תהום—1 לתהום. / קנה, מזכור—
15א, 23 מזכור (ע"כ 23). – כל אלה, 1, 27–15א, 31 אלה (שה"מ קרועים). / קנו)

עו

פיוטי דס"ג בסידורו

רב לך אדם מתועבותיך / מעט רוע מעלליך
אל תגדל בנהר שחו / פן יכבד עליך שובך
ראה נא פרי תורה ויושר / בעולם הזה לשם טוב
קס על אחת כמה כפלי ללעתיך / כי דוגמה הוא לשכר טוב

שמעתי ותרגז בטני / גמרה דעתי באסר
מה לי עוד לחטוא / לא אוסיף שוב לכסלה
שכל עוד נשכתי בי / ורוח אלוה באפי
ארינוך דמעתי חטאת / אנהד עוני בנמרץ
קסה שדי אמה יוצרנו / חוס ורחם על יצוריך
נצר מטעך אנהו / חמול נא מעקור נטוע
שובה ונשיבנו כחסדך / ועל דעתנו תנחם
לא נבוש מפל טלילותינו / בכפרך לכל אשר עשינו

תושבים אנהנו לפניך / כמעט ימינו עלי ארץ
קע בקשנו סליחה והואלנו / אולי נמצא חן בעיניך

15א... אתה תזכרם; 15ב נשז, 27, 31: זכור תזכרם. - תסור - 1 תמוד. / קנו, מעלליך
15א, 15ב, נשז 1-27 מעשיך. / קנט 1 ראי נא; 15ב ראה פרי. - לשם טוב 15א, נשז
15ב, 27, 31-1 לית, והריתמוס לקי. / קס, על אחת כמה כפלי - 1 כפלס; 15א עד
כמה כפלי, וכן 27: ועד כמה כפלי ללעתיך, וכן כנר' גם 15ב (מחורר), ובה"ס מובא
מתוך נשז: על כמה כפלי. - הוא 15א, 33-שה"מ: היא.

(אות ש. מקורות: 1, 15א, 15ב, 27, 31)

קסא) גמרה 1, 31-27 נגמרה (שה"מ קרועים). - דעתי-15א נפנשיז. - 27 מנוקד:
באסר. (במד' ל, ה). / קסב) לא אוסיף שוב לכסלה, כך נשז, 15א, 15ב, 27-1, 31 לא
אויסיף עוד לכסלה נאם יש בו ממש, יש לקרוא: לכסלה, כשם הפועל, ר"ל: לחטוא.
ובסידור כרך את שני הנוסחאות וכתב: לא אוסיף עוד שוב לכסלה. / קסד) חטאת, כך
27, 31-1 חטאתי; 15א ארינוך נפשי דנמעתי אנהכה (!) עוני. - בנמרץ - 1 כנמרץ.
27 בנמרץ. / קסה) יוצרנו, נשז, 27, 31 - 1 יצרתנו (15א-ב קרועים). / קסו) מטעך, כך
בכה"מ - ס"מ: מטעין ותיקונו של בראדי ביק"ר עפ"י הקרי ביש' ס כא: נצר מטעי
(הכתיב: מטעו), אך עיי' יש' סא ג: מטע ד"ל. / קסז) 1 בחסדיך. - תנחם-15א הינחם
(ע"כ 15א) 1 אז תנחם (ואם יש בו ממש צ"ל: כאז תנחם). / קסח) עשינו 1-15ב, 27, 31,
נשז: חטאנו (כנר' תיקון מחוכם של מי שלא הבין למה כל מעשינו צריכים כפרה, אבל
עיי' יחו' טו סג: בכפרי לך לכל אשר עשית), ואולי נוסח שתי מהדורות לפנינו.

עז

(ב) תוכחת רס"ג

תַּעֲשׂ עֲמָנוּ לְשִׁמְךָ / כִּי יִדְעָנוּ כִּי אֵין מַעַשׂ
תִּישִׁיב אַחֲרֵיתָנוּ בְּרָצוֹנְךָ / וְתִקְוָתָנוּ לֹא תִכָּרֵת
תֹּאדִיר אֶפֶךְ עֲמָנוּ / וְתִהְיֶה לְךָ תִּתְּשָׁם לָנוּ
תִּתְּנֶהג בְּמִדַּת חֲנוּתְךָ / מוֹדַעַת זֹאת מִנִּי עַד
קַעָה תַעֲנִיתָנוּ תִּהְיֶה כְּפָרְנוּ / וְתִשְׁנוּק נִפְשָׁנוּ לְמַחֲלָה לָהּ
תִּרְצָה תְּשׁוּבָתָנוּ לְחַיִּים / וּמִבְּנֵי הָעוֹלָם הֵבֵא תְּשִׁימוּנוּ.

(אות ת. מקורות: 1, 3, 10, 15ב, 16, 27, 31)

קסט, כמעט – כך בכל המקורות שלפני, ואיני יודע מנין לט"מ נוסח 'מעט' ניתכן שבראדי ז"ל תיקן בשעתו 'מעט', עפ"י איוב י כ (הלא מעט ימי וחדל), ושכח להעיר, אבל המחבר אינו רומז לפסוק הנ"ל אלא לאיוב ח ט: כי צל ימינו עלי ארץ, ושינה ביודעים או בלא יודעים; שהרי לא נתכוון לצטט אלא להביע את הרעיון – עלי ארץ, כך 1 – שה"מ: בארץ. / קעא) אין מעש – 27 אין בנו מעש. / קעג-קעד) 27 דילג משורה לשורה כזה: תאריך אפך עמנו מודעת זאת מני עד. - חנותך – כך כה"מ חוץ מכ"י 1 חינותיך, ובראדי ז"ל תיקן במבחר: חנינותיך (וכן ס); 10 חנונתך; 16 חנותיך; 31 חנותיך. / קעה) 16, 27 כפרינו; 1, 10 כפרתנו (31 מחוק ומוגה וספק). - ותשנוק – כך בכה"מ (10 מנוקד: ותשנוק, 16: ותשנוק, 27: ותשנוק), אלא שבראדי קרא בשעתו בכ"י 1 ותשניק (או תיקן עפ"י המקובל ושכח להעיר) וכך נדפס בסדור, ועיי לעיל עמ' נה. - למחלה – כך בכה"מ, ונקוד בפירוש: למחלה (10, 16, 27) ובראדי ז"ל תיקן בשעתו: למחילה, וכן בס. - לה – לית בכ"י 27. / קעו) תשובתנו – 10, 31 תעניתנו. - העולם הבא, כך 10, 16, 27, 31 – העולם הזה נוסח זה תמוה ומעורר ספקות קשים, ראשית משום שקשה להסבירו כסתם ט"ס, ושנית משום שהוא חוזר ונשנה גם בבקשת רס"ג (בקשה ב) עמ' עז: ושימיני מבני העולם הבא מן המשכימים והמעריבים לבתי כנסיות וכו' ובהערה 2 מובאים שני מקורות (לישרטורבלאט, ומחזור רומניה) הגורסים מבני העולם הזה.